

Պրովեստներ բոլոր երկրների, միացե՛ք

ՀԿՊ ԿԵՆՏՐՈՆԻ
ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԱՅԻ ԵՎ
ԱԳԻՏԱՅԻՆԱՅԻ ԲԱԺԻՆ

Մարտի
ԲԼՈՎՆՈՏ

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

№ 5

Մ Ա Ր Տ

1954

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

էջ

Նյութեր զրույցների համար

Լենինի գործի մեծ շարունակողը	14
Մ. ՄեկիճՅԱՆ.— Կանանց միջազգային օրը	22

Ագիտացիոն աշխատանքի փորձից

Վ. ԳեվորգՅԱՆ.— Ագիտացիոն ընտրությունների օրերին	35
Հ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ.— Ագիտացիոն զրույց դեպուտատության թեկնածուների օգտին	40

Ոգնություն ագիտատորին

Քեմաներ և գրականություն ագիտատորների զրույցների համար	46
---	----

Խմբագրության հասցեն.— Երևան, ՀԿՊ Կենտկոմ, Գրոպագանդայի և ագիտացիայի բաժին: Հեռախոս չ—52—78:

ՆՅՈՒԹԵՐ ԶՐՈՒՅՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԼԵՆԻՆԻ ԳՈՐԺԻ ՄԵԾ ՃԱՐՈՒՆԱԿՈՂԸ

Մեկ տարի առաջ, 1953 թվականի մարտի 5-ին, վախճանվեց հանճարեղ Լենինի հավատարիմ աշակերտ ու զինակից, նրա գործի մեծ շարունակող Իոսիֆ Վիսսարիոնովիչ Ստալինը:

Ի. Վ. Ստալինի անունը անսահմանորեն թանկ է մեր երկրի ժողովուրդների, ամբողջ աշխարհի աշխատավորների համար: Նրա ամբողջ կյանքը նվիրված էր բանվոր դասակարգին ու բոլոր աշխատավորներին շահագործողների լծից ազատագրելու գործին, կոմունիզմի հաղթանակի համար մղվող պայքարի գործին: Ի. Վ. Ստալինի կյանքն ու գործունեությունը ժողովրդին ծառայելու, աշխատավոր մասսաների շահերի համար, նրանց ազատ ու երջանիկ կյանքի համար հերոսական, անձնվեր պայքար մղելու ոգեշնչող օրինակ է:

Ավելի քան կես դար առաջ, երբ Վ. Ի. Լենինի ղեկավարությամբ առաջին քայլերն էին արվում Ռուսաստանում ուղղության

մարքսիստական պարտիա կառուցելու ան-
պարեզում, Ի. Վ. Ստալինը անսահման հա-
վատով տողորվեց դեպի Լենինի ռեուլյուցիոն
հանձարը և ընթացավ Լենինի ուղիով: Նա
անդուզ կերպով պայքարում էր Լենինի զմի
դադափարների կենսագործման համար:
«Ինչ վերաբերում է ինձ,— ասել է Ի. Վ.
Ստալինը,— ապա ես Լենինի աշակերտն եմ
միայն, և իմ կյանքի նպատակն է՝ լինել
նրա արժանավոր աշակերտը» (Նրկեր, հատ.
13, էջ 116):

Ղեկավարվելով Վ. Ի. Լենինի ուսմունքով,
Ի. Վ. Ստալինը օպորտունիստների ոտն-
ձգություններից պաշտպանեց պարտիայի
Լենինյան իդեոլոգիական, կազմակերպա-
կան, տակտիկական և թեորիական հիմքե-
րը, պարտիական մասսաներին համախմբ-
եց Լենինի զմի մարտական դրոշի ներքո:

Ռեուլյուցիայի հանձար Լենինի կողմից
ստեղծված ու կոփված մեր պարտիան ան-
ցել է հերոսական պայքարի, դժվարին փոր-
ձությունների և համաշխարհային-պատմա-
կան հաղթանակների կեսդարյա փառապանծ
ուղի:

Կազմակերպելով բանվոր դասակարգի և
աշխատավոր գյուղացիության մարտական
դաշինքը, Կոմունիստական պարտիան մարդ-

— 2 —

կության հանձար Վ. Ի. Լենինի գլխավորու-
թյամբ ապահովեց Հոկտեմբերյան Սոցիա-
լիստական Մեծ ռեուլյուցիայի հաղթանակը,
պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաստա-
տումը: Հոկտեմբերյան ռեուլյուցիայի հաղ-
թանակը մարդկության պատմության մեջ
բացեց նոր դարագլուխ՝ կապիտալիզմի կոր-
ծանման և կոմունիզմի հաղթանակի դարա-
գլուխը:

Հոկտեմբերյան ռեուլյուցիայի հաղթանա-
կից հետո Կոմունիստական պարտիան դար-
ձավ կառավարող պարտիա, Սովետական
պետության ղեկավար և ուղղություն տվող
ուժը: Նրա առջև ամենայն սրությամբ կանգ-
նեցին նոր, սոցիալիստական պետութուն
ստեղծելու և սոցիալիզմ կառուցելու ամե-
նաբարդ խնդիրները: Ի. Վ. Ստալինը Վ. Ի.
Լենինի մերձավորագույն օգնականն էր
բանվորների և գյուղացիների՝ աշխարհում
առաջին սոցիալիստական պետության կա-
ռուցման և ամրապնդման գործում: Քաղա-
քացիական պատերազմի և ինտերվենցիայի
դաժան տարիներին պարտիայի Կենտրոնա-
կան Կոմիտեն, Վ. Ի. Լենինը Ի. Վ. Ստալինին
ուղարկում էին ռազմաճակատի ամենա-
վտանգավոր հատվածները: Իր երկաթյա
կամքով և մասսաներին կազմակերպելու

— 3 —

հմտությամբ, իր գորավարական արվեստով
Ի. Վ. Ստալինը հետևողականորեն հասնում
էր քաղաքացիական պատերազմի առաջա-
նակատներում սպիտակգլարդիականների և
խնտերվենտների ջախջախման լենինյան պլա-
նի իրականացմանը:

Պարտիան Վ. Ի. Լենինի ղեկավարությամբ
հսկայական աշխատանք կատարեց սովե-
տական ռեսպուբլիկաները մեկ միավթենա-
կան պետության՝ Սովետական Սոցիալիս-
տական Ռեսպուբլիկաների Միության մեջ
միավորելու ուղղությամբ: Պատմական այդ
խնդրի իրականացման գործում շատ աշխա-
տանք ներդրեց Ի. Վ. Ստալինը: ՍՍՏՄ-ի
կազմվելը հանդիսացավ բեկումնային պահ
մեր երկրի ժողովուրդների պատմության մեջ,
խոշոր ուղենիշ Սովետական իշխանության
ամրապնդման գործում: Սովետական Միու-
թյունը զարգացավ ու դարձավ միջազգային
լուրջ ուժ, որը կարողանում է ներգործել մի-
ջազգային իրադրության վրա և փոխել այն՝
հօգուտ աշխատավորների:

Պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաստա-
տումից հետո, Կոմունիստական պարտիայի՝
որպես կառավարող պարտիայի առջև կանգ-
նեցին նոր, սոցիալիստական հասարակարգ

— 4 —

կառուցելու վիթխարի խնդիրները: Կոմունիս-
տական պարտիայի առաջնորդ, Սովետական
Կառավարության ղեկավար Վ. Ի. Լենինը
մշակեց տնտեսապես հետամնաց Ռուսաս-
տանը առաջավոր, հզոր սոցիալիստական
տերություն դարձնելու՝ գիտականորեն հիմ-
նավորված ծրագիրը: Այդ ծրագիրը նախա-
տեսաւ էր երկրի սոցիալիստական ինդուս-
տրացում, ծանր արդյունաբերության բազ-
մակողմանի զարգացում, ամբողջ ժողովրդա-
կան տնտեսության էլեկտրիֆիկացում, երկրի
գյուղատնտեսությունը սոցիալիստական հի-
մունքներով վերափոխելու կոոպերատիվ
պլանի կենսագործում, կուլտուրական ռեու-
լյուցիայի իրականացում:

Վ. Ի. Լենինի մահից հետո պարտիայի և
ժողովրդի թշնամիները՝ տրոցկիստները,
բուխարինականները, բուրժուական նացիո-
նալիստները, փորձում էին պարտիային ու
երկիրը շեղել լենինյան ուղուց դեպի պրոլե-
տարական ռեուլյուցիայի նվաճումները լիկ-
վիդացնելու և կապիտալիստական կարգերը
ռեստավրացիայի ենթարկելու ուղին: Կոմու-
նիստական պարտիան Ի. Վ. Ստալինի գլը-
խավորած Կենտրոնական Կոմիտեի ղեկավա-
րությամբ ջախջախեց դավաճաններին ու
կապիտուլյանտներին, պաշտպանեց լենի-

— 5 —

նիզմը և վերցրեց մեր երկրում սոցիալիզմի կառուցման վճռական կուրս: Մեր երկրում ծավալելով սոցիալիստական շինարարությունը, Կոմունիստական պարտիան ելնում էր հասարակության տնտեսական զարգացման օբյեկտիվ օրենքներից, հասարակության նյութական կյանքի զարգացման հասունացած պահանջմունքներից, ժողովրդի շահերից: Ընդորո՞ւմ պարտիան հաստատ հիշում էր Վ. Ի. Լենինի ցուցումներն այն մասին, որ մեր երկրում կա այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է ու բավական՝ լիակատար սոցիալիստական հասարակարդ կառուցելու համար:

Վ. Ի. Լենինի մահից հետո երեսուն տարի մեր պարտիան Ի. Վ. Ստալինի ղեկավարությամբ սովետական ժողովրդին տանում էր Լենինյան ուղիով, մեր երկրի սոցիալիստական վերափոխման Լենինյան հանճարեղ պլանի իրականացման ուղիով:

Վ. Ի. Լենինի հավատարիմ աշակերտ և նրա մեծ գործի արժանավոր շարունակող Ի. Վ. Ստալինը կոմունիստներին և բոլոր սովետական մարդկանց միշտ կոչ էր անում ուսումնասիրել Վ. Ի. Լենինի աշխատությունները, հետևել նրա ուսմունքին, ապրել և աշխատել Լենինաբար:

«Հիշեցե՛ք, սիրեցե՛ք, ուսումնասիրեցե՛ք

— 6 —

Իլյիչին, մեր ուսուցչին, մեր առաջնորդին,— գրել է Ի. Վ. Ստալինը:

Իլյիչի պես պայքարեցեք և հաղթեցեք ներքին ու արտաքին թշնամիներին:

Իլյիչի պես կառուցեք նոր կյանք, նոր կենցաղ, նոր կուլտուրա:

Երբեք մի՛ հրաժարվեք աշխատանքի մեջ փոքրից, որովհետև փոքրից է կառուցվում մեծը,— այս է Իլյիչի կարևոր պատգամներից մեկը» (Երկեր, հատ. 7, էջ 18):

Իր ամբողջ գործունեության մեջ պարտիան ղեկավարվում է Մարքսի—Էնգելսի—Լենինի—Ստալինի մեծ ուսմունքով, Կոմունիստական պարտիայի անմահ ստեղծող և Սովետական պետության հիմնադիր Վլադիմիր Իլյիչ Լենինի իմաստուն պատգամներով: Կատարելով Վ. Ի. Լենինի իմաստուն պատգամները, Կոմունիստական պարտիան Ի. Վ. Ստալինի գլխավորած Կենտրոնական Կոմիտեի ղեկավարությամբ հետևողականորեն կենսագործեց երկրի ինդուստրացման և գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման քաղաքականությունը, իրագործեց կուլտուրական ռևոլյուցիա և մեր Հայրենիքի ժողովուրդներին հասցրեց սոցիալիզմի հաղթանակին:

Սոցիալիզմի կառուցման համար մղված

— 7 —

պայքարում Կոմունիստական պարտիան ա-
նում և ամրապնդվում էր, բազմապատկում
իր կապերը մասսաների հետ, ժողովրդի
հետ: Պարտիայի Կենտրոնական Կոմիտեն
անդույ հոգատարություն էր ցուցաբերում
պարտիայի անդամի կոչումն ու նշանակու-
թյունը ամեն կերպ բարձրացնելու նկատ-
մամբ: «Մենք, կոմունիստներս,— ասել է
Ի. Վ. Ստալինը,— հատուկ կերտվածքի
մարդիկ ենք: Մենք հատուկ նյութից ենք
կերտված: Մենք նրանք ենք, ովքեր պրոլե-
տարական մեծ ստրատեգի բանակը, ընկեր
Լենինի բանակն ենք կազմում: Չկա ավե-
լի բարձր բան, քան այդ բանակին պատկա-
նելու պատիվը: Չկա ավելի բարձր բան, քան
այն պարտիայի անդամի կոչումը, որի հիմ-
նադիրն ու ղեկավարը ընկեր Լենինն է»: (Եր-
կեր, հատ. 6, էջ 55):

Կոմունիստական պարտիան համարձակո-
րեն հաղթահարում էր իր ճանապարհին
հանդիպած դժվարությունները, անխնա կեր-
պով կոտորում թշնամիների դիմադրությունը
և մշտապես պահպանում առաջատար ուժի
իր դիրքը, սովետական ժողովրդին հաստատ
ու վստահորեն առաջ էր տանում սոցիալիս-
տական հասարակարգի կառուցման ուղիով:
Բազմաթիվ թշնամիների դեմ մղված պայ-

— 8 —

քարում պարտիան պաշտպանեց և ամրա-
պնդեց իր շարքերի լենինյան միասնությու-
նը, է՛լ ավելի համախմբվեց իր Կենտրոնա-
կան Կոմիտեի շուրջը: Պարտիական շարքերի
միաձուլ միասնությունը եղել է, կա ու կլի-
նի պարտիայի ամրության ու անպարտելիու-
թյան վճռական պայմանը: Կոմունիստական
պարտիան իր պատմական մեծ կոչումն ու
դերը հաջողությամբ է կատարում, որովհետև
նա ներկայացնում է համախոհների միա-
ձուլ կոլեկտիվ, որը զոդված է կամքի
միասնությամբ, գործողությունների միաս-
նությամբ, կարգապահության միասնու-
թյամբ:

ՍՍՌՄ-ում սոցիալիզմի հաղթանակը
Լենինի իմաստուն պատգամների կատարման
արդյունքն է, Կոմունիստական պարտիայի
կազմակերպող և ուղղություն տվող վիթխա-
րի գործունեության հոյակապ արդյունքը,
բանվորների, գյուղացիների և ինտելիգեն-
ցիայի ոգեշունչ հերոսական աշխատանքի
պտուղը:

Ընդհանրացնելով ՍՍՌՄ-ում սոցիալիս-
տական շինարարության փորձը և ժամանա-
կակից միջազգային ազատագրական շարժ-
ման փորձը, Ի. Վ. Ստալինը ստեղծագործա-
բար զարգացրեց մարքսիստական-լենինյան

ուսմունքը պատմական նոր պայմանների համեմատ և մի շարք հարցերում նոր դրույթներով հարստացրեց ուսուցչուն թեորիան: Ի. Վ. Ստալինը անդուլ կերպով աշխատում էր Սովետական պետության ամրապնդման վրա: Նա նշում էր, որ սոցիալիստական պետության ամրությունն ու հզորությունը մեր երկրում կոմունիզմի հաջող կառուցման կարևորագույն պայմանն է:

Սովետական պետության ամրության և անպարտելիության աղբյուրը բանվոր դասակարգի ու գյուղացիության անխորտակելի դաշինքն է: Վ. Ի. Լենինը և Ի. Վ. Ստալինը բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի մեջ տեսնում էին պրոլետարիատի դիկտատուրայի բարձրագույն սկզբունքը: Կոմունիստական պարտիան իր առաջնահերթ պարտականությունն է համարում անդուլ կերպով ամրապնդել բանվոր դասակարգի և կուտնտեսային գյուղացիության դաշինքը՝ մեր Հայրենիքի հզորության հիմքը:

Սովետական բազմազգ պետության հիմքերի հիմքը՝ ժողովուրդների բարեկամությունն է. Վ. Ի. Լենինը ստեղծեց ժողովուրդների իրավահավասարության և բարեկամության իդեոլոգիան, մշակեց ազգային հարցում պարտիայի կուռ թեորիան, ծրագիրն

— 10 —

ու տակտիկան: Ազգային հարցի վերաբերյալ Լենինյան ծրագրային դրույթները իրենց հետագա զարգացումն ստացան Ի. Վ. Ստալինի աշխատություններում, պարտիայի որոշումներում: Իրագործելով Լենինյան ստալինյան ազգային քաղաքականությունը, Կոմունիստական պարտիան մեր Հայրենիքի բոլոր ժողովուրդներին համախմբեց միասնական եղբայրական ընտանիքի մեջ՝ մեծ Սովետական Սոցիալիստական Ռեսպուբլիկաների Միության մեջ: Մեր երկրի ժողովուրդների բարեկամությունը դարձել է սովետական հասարակության զարգացման հզոր շարժիչ ուժը: ՍՍՌՄ ժողովուրդների անխախտ բարեկամության ամրապնդման վրա անդուլ կերպով աշխատում էր Ի. Վ. Ստալինը: Կոմունիստական պարտիան աչքի լույսի պես պահպանում է մեր երկրի ժողովուրդների բարեկամությունը, աշխատավորներին անխոնջ կերպով դաստիարակում է ժողովուրդների բարեկամության ու եղբայրության իդեոլոգիայի ոգով, պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի ոգով:

Կոմունիստական պարտիան միշտ էլ հրակայական ուշադրություն է նվիրել մեր Հայրենիքի պաշտպանականությունն ամրապնդելու գործին: Հայրենական Մեծ պատերազմում

— 11 —

Կոմունիստական պարտիան հանդես եկավ որպես սովետական ժողովրդի ու նրա Զինված Ուժերի ոգեշնչողն ու մարտական դեկավարը: Ծանր փորձությունների օրերին նա գործում էր որպես միասնական մարտական կազմակերպություն, որն իր շարքերում չգիտի երերումներ ու տարաձայնություններ: Պարտիայի Կենտրոնական Կոմիտեի և Սովետական կառավարության որոշմամբ Սովետական պետության Զինված Ուժերի գլուխ կանգնեցվեց Լենինի գործի մեծ շարունակող Ի. Վ. Ստալինը: Պարտիայի Կենտկոմը անմիջականորեն ռազմական աշխատանքի ուղարկեց Ն. Ս. Բուլգանինին, Ա. Ա. Ժդանովին, Ա. Ս. Շչերբակովին, Ն. Ս. Խրուշչևին և Կենտկոմի մյուս անդամներին: Մեր Սոցիալիստական Հայրենիքի պատվի և անկախության համար մղված դաժան ճակատամարտերում Կոմունիստական պարտիան է՛լ ավելի հարազատ դարձավ ժողովրդին: Պատերազմը նորից ցուցադրեց սովետական հասարակական ու պետական կարգի կենսական մեծ ուժը, պարտիայի քաղաքականության իմաստությունն ու հեռատեսությունը: Հիտլերյան Գերմանիայի և իմպերիալիստական Յապոնիայի ջախջախման հետևանքով իմպերիալիստական սիստեմից անջատ-

— 12 —

վեցին Եվրոպայի և Ասիայի մի շարք երկրներ: Կազմվեց խաղաղության, դեմոկրատիայի և սոցիալիզմի հզոր լագերը ՍՍՌՄ-ի գլխավորությամբ: Այդ լագերում եղբայրական սերտ միասնությամբ սովետական ժողովրդի հետ միասին առաջ են ընթանում չին մեծ ժողովուրդը, Լեհաստանի, Չեխոսլովակիայի, Բուլղարիայի, Հունգարիայի, Ռումինիայի, Ալբանիայի, Գերմանական Դեմոկրատական Ռեսպուբլիկայի, Մոնղոլական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի եղբայրական ժողովուրդները: Այդ լագերում ընթանում են հերոսական կորեական ժողովուրդը և Վյետնամի աշխատավորները, որոնք պայքարում են իրենց ազգային անկախության և ազատության համար:

Ստեղծագործաբար զարգացնելով գիտական կոմունիզմի թեորիան, Վ. Ի. Լենինը մշակեց ՍՍՌՄ-ում կոմունիստական հասարակարգ կառուցելու գիտական ծրագիրը: Լենինյան հանճարի անմահ ստեղծագործություններում տրված են դեպի կոմունիզմը սովետական հասարակության առաջընթացի ուղիների վերաբերյալ հիմնական սկզբունքային, թեորիական ցուցումներ: Կազմակերպելով կոմունիստական շինարարություն-

— 13 —

նը, մեր պարտիան ելնում է լենինյան այդ ծրագրային դրույթներից, որոնք հետագա զարգացում ստացան Ի. Վ. Ստալինի աշխատություններում և պարտիայի որոշումներում:

Ղեկավարվելով լենինիզմի ուսմունքով, Կոմունիստական պարտիան մշակեց գիտականորեն հիմնավորված և պայքարի տասնամյակներով ստուգված քաղաքականություն, որն արտահայտում է հասարակության նյութական կյանքի զարգացման պահանջմունքներն ու ժողովրդի արմատական շահերը:

Սովետական ժողովուրդը անսահման վրստահություն է տածում և ջերմ սիրով է տոգորված իր Կոմունիստական պարտիայի նկատմամբ, քանի որ նա գիտի, որ պարտիայի ամբողջ գործունեության բարձրագույն օրենքը ժողովրդի շահերին ծառայելն է: Մեր երկրի աշխատավորները անշեղորեն հետևում են Կոմունիստական պարտիայի և Սովետական կառավարության քաղաքականությանը, որն ապահովում է մեր սոցիալիստական Հայրենիքի հետագա ծաղկումը:

Պարտիան ամեն կերպ զարգացնում է սոցիալիստական էկոնոմիկայի հիմքերի հիմքը կազմող ծանր արդյունաբերությունը: Ծանր

արդյունաբերության զարգացման գործում ձեռք բերված հաջողությունները պայմաններ նախապատրաստեցին ժողովրդական սպառման առարկաների արտադրության շեշտակի վերելքի համար: Կոմունիստական պարտիան և Սովետական կառավարությունը նախատեսել են թեթև ու սննդի արդյունաբերության արագ զարգացման լայն ծրագիր, այն հաշվով, որ երկու—երեք տարվա ընթացքում զգալիորեն բարձրացվի երկրի բնակչության ապահովվածությունը մասսայական սպառման պարենային և արդյունաբերական ապրանքներով: Այդ խնդիրների պրակտիկ լուծումը Կոմունիստական շինարարության ծրագրի բաղկացուցիչ մասն է:

Պարտիան լայնորեն բացահայտում է մեր արդյունաբերության ընդերքում եղած ներքին ուժերվները՝ ժողովրդական տնտեսության զարգացման պլանների առավել հաջող կատարման համար: Պարտիան աշխատավորներին մոբիլիզացնում է՝ վերացնելու ձեռնարկությունների աշխատանքում եղած թերությունները, ծավալելու սոցիալիստական մրցությունը մեր արդյունաբերության և տրանսպորտի առջև կանգնած նոր խնդիրների լուծման համար, աշխատանքի արտադրողականության հետագա բարձրացման, արտա-

դրանքի ինքնարժեքի իջեցման ու որակի բարձրացման համար, մեր բոլոր միջոցներն ու հնարավորությունները խնայողաբար և և խելացիորեն օգտագործելու համար:

Մեծ հաջողություններ է ձեռք բերել նաև սոցիալիստական գյուղատնտեսությունը: Կոլտնտեսային կարգը ապացուցել է իր հսկայական վեներական ուժը և իր արմատական առավելությունները ամեն մի մասնավոր-կապիտալիստական գյուղատնտեսական արտադրության հանդեպ: Սակայն պարտիան չի կարող բավարարվել այդ հաջողություններով: Նա ելնում է աշխատավորների նյութական հարաճուն պահանջմունքներից: Առանց գյուղատնտեսության հետագա շեշտակի վերելքի, չի կարելի լրիվ չափով ապահովել պարենի առատություն և հումք մատակարարել մեր արագ աճող թեթև ու սննդի արդյունաբերությանը: ՍՄԿՊ Կենտկոմի Սեպտեմբերյան պլենումի որոշման մեջ և գյուղատնտեսության հարցերի վերաբերյալ պարտիայի ու կառավարության հաջորդ որոշումներում մշակված է սոցիալիստական գյուղատնտեսության բոլոր ճյուղերի, առաջին հերթին անասնաբուծության, կարտոֆիլի ու բանջարեղենի արտադրության արագ զարգացման մարտական, կոնկրետ ծրագիրը:

— 16 —

Կոմունիստական պարտիան բացառիկ ուշադրություն է նվիրում հացահատիկային տնտեսության՝ որպես ամբողջ գյուղատնտեսական արտադրության հիմքի, բազմակողմանի զարգացմանը: Պարտիայի քաղաքականությունն ուղղված է այն նպատակին, որ օգտագործվեն բոլոր ռեզերվներն ու հնարավորությունները հացահատիկի արտադրությունն ամեն կերպ ուժեղացնելու համար: Հացահատիկի բերքատվությունը բարձրացնելու հետ մեկտեղ պարտիան ձգտում է հասնել միլիոնավոր հեկտար խոպան ու խամ հողերի յուրացմանը, հատկապես Սիբիրի, Ուրալի, Պովոլժյեի շրջաններում: Պարտիայի կոշով սովետական հաղարավոր հայրենասերներ մեկնում են այդ շրջանները՝ պետական մեծ խնդիրը կատարելու համար:

Սովետական մարդիկ իրենց կենսափորձով տեսնում են, որ պարտիայի քաղաքականությունն ուղղված է սովետական ժողովրդի բարեկեցության հետագա անշեղ բարձրացման, նրա նյութական և կուլտուրական հարաճուն պահանջմունքների լրիվ բավարարման նպատակին: Դա երևում է այն բանից, որ Սովետական պետությունը հսկայական միջոցներ է հատկացնում բնակարանային շինարարությանը, ժողովրդական կրթությանը:

4619-54

նը, առողջապահությանը, դա իր արտացոլումն է գտնում նաև մասսայական սպաման ապրանքների գները սիստեմատիկաբար իջեցնելու քաղաքականության մեջ և այլն:

Պարտիան, անշեղորեն իրագործելով 19-րդ համագումարի որոշումները, ամրապնդում է իր շարքերի միասնությունն ու մարտունակությունը, ամեն կերպ զարգացնում է ներպարտիական դեմոկրատիան, ինքնաքննադատությունը և հատկապես ներքևից եկող քննադատությունը, հետևողականորեն ղեկավարվում է լենինի մշակած՝ պարտիական կյանքի նորմաներով և պարտիական ղեկավարության սկզբունքներով: Պարտիայի մասին լենինյան ուսմունքի մեջ կարևորագույն սկզբունքներից մեկը պարտիական կոլեկտիվ ղեկավարության սկզբունքն է: Դեռևս նախառևոյուցիոն տարիներին Վ. Ի. Լենինը պարտիայի Կենտրոնական Կոմիտեն անվանում էր ղեկավարների կոլեկտիվ, պարտիայի սկզբունքների պահպանող ու մեկնաբանող: «Պարտիայի սկզբունքները համագումարից համագումար պահպանում է և դրանք մեկնաբանում Կենտրոնական Կոմիտեն», — նշել է Լենինը: Նա միշտ պնդում էր, որ պահպանվեն պարտիայի կանոնադրությամբ

նախատեսված՝ պարտիական կյանքի հաստատուն նորմաները:

Կենտրոնական Կոմիտեի կոլեկտիվ փորձը և կոլեկտիվ իմաստությունը, որոնք հենվում են Մարքսի—Էնգելսի—Լենինի—Ստալինի թեորիայի գիտական հիմքի վրա, ժողովրդական մասսաների ստեղծագործական եռանդի և ինքնագործունեության վրա, ապահովում են պարտիայի և երկրի ղեկավարման ճշտությունը:

Պարտիայի քաղաքականությունն ուղղված է խաղաղության և ժողովուրդների անվտանգության պատվարի՝ Սովետական պետության հզորության հետագա ամրապնդման նպատակին: Սովետական պետությունը հրակայական վճռականությամբ ու հաստատակամությամբ պայքարում է ժողովուրդների միջև կայուն խաղաղության համար, նոր պատերազմը կանխելու, դեմոկրատիայի և սոցիալիզմի լազերն ամրապնդելու համար:

Պարտիան հետևողականորեն վարում է Սովետական պետության լենինյան արտաքին քաղաքականություն, ժողովուրդների միջև խաղաղության քաղաքականություն, որը հիմնված է երկու սիստեմների՝ կապիտալիստական և սոցիալիստական սիստեմների, գոյակցության ու խաղաղ մրցության վերա-

բերյալ լենինիզմի դրույթի վրա: «Ծրկու սիս-
տեմների համագործակցության միտքը,—
ասել է Ի. Վ. Ստալինը,— առաջին անգամ
հայտնել է լենինը: լենինը մեր ուսուցիչն է,
իսկ մենք, սովետական մարդիկ՝ լենինի ա-
շակերտները: Մենք երբեք չենք շեղվել և չենք
շեղվի լենինի ցուցումներից» («Պրավդա»,
8 մայիսի, 1947 թվականի):

Աշալուրջ կերպով կանգնած լինելով ժո-
ղովրդի շահերի, սովետական մարդկանց
խաղաղ աշխատանքի պաշտպանության դիր-
քերում, Կոմունիստական պարտիան հաշվի
է առնում, որ արտասահմանում կան ռեակ-
ցիոն իմպերիալիստական ուժեր, որոնք ձրգ-
տում են արել և ուժեղացնել միջազգային լար-
վածությունը, սանձազերծել նոր պատե-
րազմ: Ուստի, հաստատ ու հետևողականորեն
վարելով խաղաղության քաղաքականություն,
պարտիան անհրաժեշտ է համարում անդուլ
կերպով կատարելագործել և ամրապնդել Սո-
վետական Միության Զինված Ուժերը, բարձ-
րացնել սովետական ժողովրդի զգոնությունը
ընդդեմ Սովետական պետության թշնամիների
բոլոր և ամեն տեսակ մեքենայությունների:

Հենվելով սովետական սոցիալիստական

կարգի մեծ առավելությունների վրա, Կոմունիստական պարտիան լենինի—Ստալինի
դրոշով հաստատ ու վստահորեն երկիրը տա-
նում է դեպի Կոմունիզմի լիակատար հաղթա-
նակը: Սովետական մարդիկ խորապես հա-
մոզված են, որ իրենց հարազատ Կոմունիս-
տական պարտիայի ղեկավարությամբ
կհասնեն մեր երկրում Կոմունիզմի կառույց-
ման ծրագրի հաղթական իրականացմանը:

ԿԱՆԱՆՑ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԸ

Մ. ՄԵԼԻՔՅԱՆ

ՀԿՊ Երևանի Քաղկոմի դպրոցական
բաժնի վարիչ

Այս տարի Կանանց Միջազգային ծրը՝ Մարտի 8-ը, մեր երկիրը դիմավորում է ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի ընտրությունների նախապատրաստման պայմաններում, երբ միլիոնավոր ընտրողներ հայրենասիրական բուռն խանդավառությամբ, Կոմունիստական պարտիայի կոչով իրենց ձայնն են տալու Կոմունիստների և անպարտիականների ժողովրդական բլոկի թեկնածուների օգտին։ Կանանց Միջազգային օրը սովետական ժողովուրդը նշում է մեր երկրի աշխատավորների նյութական բարեկեցության բարձրացման, սովետական Հայրենիքի ուժերի ծաղկման շրջանում, էկոնոմիկայի և կուլտուրայի հզոր վերելքի պայմաններում։

Կոմունիստական պարտիայի խնամքով ղեկավարությամբ, սովետական մարդիկ մեծ հաղթանակներ են տանում Կոմունիստական

— 22 —

շինարարության բոլոր ձևերում։ ՍՍՌՄ արդյունաբերական արտադրության ծավալը արդեն 1953 թվականին երկու և կես անգամ գերազանցեց նախապատերազմյան 1940 թվականի մակարդակը։

Կոմունիստական պարտիան և Սովետական կառավարությունը նախատեսել են լայն ծրագիր՝ թեթև և սննդի արդյունաբերության արագատեմպ զարգացման համար, այն հաշվով, որ երկու—երեք տարում մեծ չափերով բարձրացվի երկրի բնակչության ապահովվածությունը մասսայական սպառման պարենային և արդյունաբերական ապրանքներով։ Միայն 1953 թվականին շարք են մտել ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրության 300 նոր ձեռնարկություններ։

Ժողովրդական սպառման առարկաների արտադրության շեշտակի վերելքն ապահովելու համար ՍՄԿՊ Կենտրոնական Կոմիտեի Սեկտեմբերյան պլենումը հոյակապ միջոցառումներ է մշակել ՍՍՌՄ գյուղատնտեսության հետագա զարգացման մասին։

Հարազատ Կոմունիստական պարտիան խնդիր է դրել հասնել գյուղատնտեսության բոլոր ճյուղերի շեշտակի վերելքի և երկու—երեք տարվա ընթացքում խիստ բարձրացնել մեր երկրի ամբողջ բնակչության ապա-

— 23 —

հովվածությունը պարենային ապրանքներով և դրա հետ մեկտեղ կոլտնտեսային գյուղացիության ամբողջ մասսայի համար ապահովել նյութական բարեկեցության առավել բարձր մակարդակ:

Այժմ տղամարդկանց հետ համահավասար, կանայք նույնպես պայքարում են ներկայացնելով ամենակենսական և կարևորագույն ժողովրդատնտեսական այդ խնդիրները անշեղորեն կենսագործելու համար, գյուղատնտեսության արագ վերելքն ու բազմակողմանի զարգացումն ապահովելու համար:

ՍՄԿՊ Կենտկոմը մարտի 8-ի Կանանց Միջազգային օրվա առթիվ ընդունած որոշման մեջ հաստատ համոզմունք է հայտնում, որ սովետական երկրի կանայք՝ բանվորուհիներն ու կոլտնտեսուհիները, գիտության և կտրտուրայի գործիչները, արդյունաբերության և գյուղատնտեսության մասնագետները, առևտրի աշխատողները, սովետական ծառայողներն իրենց ակտիվ, ստեղծագործական աշխատանքով աշտտեմե կբազմապատկեն մեր Հայրենիքի փառքն ու հարստությունը, նրա ուժն ու հզորությունը, կանդնած կլինեն մեր երկրում կոմունիզմի կառուցման համար մարտնչողների առաջին շարքերում:

— 24 —

Հարազատ Կոմունիստական պարտիայի և Սովետական կառավարության կողմից դաստիարակված մեր երկրի կանայք սխրագործություններ են կատարում կոմունիստական շինարարության բոլոր հակատամասերում: Իր անկախության համար, կոմունիստական հասարակարգի կառուցման համար մեր ժողովրդի մղած մեծ պայքարի ընթացքում կազմավորվեց սովետական կնոջ կայուն, աննկուն, հարուստ գծերով օժտված բնավորությունը: Սովետական կանայք տղամարդկանց հետ համահավասար՝ մասնակցում են պետության կառավարմանը: 1950 թվականին ընտրված ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի դեպուտատների թվում կան 280 կանայք: Դա շատ ավելի է, քան բուրժուական երկրների բոլոր պառլամենտներում եղած կանանց թիվը՝ միասին վերցրած: 2.209 կանայք հանդիսանում են միութենական և արևմտյան ռեսպուբլիկաների Գերագույն Սովետների դեպուտատներ: Ավելի քան կես միլիոն կանայք ընտրվել են աշխատավորների դեպուտատների տեղական Սովետներում: Ներկայումս շատ կանայք առաջադրված են ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի դեպուտատության թեկնածուներ: Հայկական ՍՍՌ-ից առաջադրված 30 թեկնածուներից 7-ը կանայք:

— 25 —

ին, որոնց թվին են պատկանում Ստալին-
յան մրցանակի ըաուրեաու, Սպակեուարայի
գործարանի դիրեկտոր Մարիա Բաքաջանյա-
նը, ռեսպուբլիկայի կոմունալ տնտեսության
մինիստր Նոանիկ Թուխիկյանը, պրոֆմիու-
թենական աշխատող Աշխեն Իշխանյանը,
վաստակավոր մանկավարժ Վիկտորիա Դա-
յանը, արտադրության նտրարար Աստղիկ Ա-
աքելյանը և ուրիշները: 147 կանայք մաս-
նակցում էին պարտիայի 19-րդ համագումարի
աշխատանքին: Հայաստանի Կոմունիս-
տական պարտիայի 17-րդ համագումարի դե-
լեգատների թվում կային 66 կին:

Ոչ մի պետություն այնքան բան չի արել
կանանց համար, որքան մեր սոցիալիստա-
կան պետությունը: Սովետական կինը աշ-
խատանքային բարձր որակավորում է ձեռք
բերել ժողովրդական տնտեսության բոլոր
բնագավառներում: Կին կադրերի դաստիա-
րական ու պատրաստման գործում պար-
տիայի և կառավարության ցուցաբերած ան-
դուլ հոգատարության շնորհիվ կանայք
կազմում են բարձրագույն կրթություն ունի-
ցող բոլոր մասնագետների մոտավորապես
կեսը: Ճարական Ռուսաստանում աննշան
թիվ էին կազմում կին ինժեներներն ու
տեխնիկները, իսկ ներկայումս մեր երկրի

— 26 —

գիտական, ուսումնական և կուլտուր-լուսա-
վորական հիմնարկներում աշխատում են ա-
վելի քան երկու միլիոն յոթ հարյուր հազար
կանայք և ավելի քան երկու միլիոն կանայք
աշխատում են առողջապահության և ֆիզ-
կուլտուրայի հիմնարկներում:

Սովետական Միությունում կան մոտ 60
հազար կին գիտական աշխատողներ: Նրանք
գործում մասնակցություն են հանդես բերում
գիտական նորանոր պրոբլեմների մշակմանը
և գիտական հայտնագործություններին:
Միության մեջ միայն 1952 թվականին 51
կին ստացել է գիտությունների դոկտորի աս-
տիճան, 383 կին՝ պրոֆեսորի և դոցենտի
կոչում, 1.547 կին՝ գիտությունների թեկ-
նածուի աստիճան: Գնարով ավելի ու ավելի
է աճում կին փիլիսոփաների, գրողների, ար-
տիստների, քանդակագործների, նկարիչնե-
րի, պատմաբանների թիվը: Մեր երկրում
լայնորեն հայտնի են կին գիտնականների
անունները, որոնց թվին են պատկանում քի-
միկոս գիտնական Ն. Լուսնայան, ՍՍՌՄ
Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից-
անդամ Պ. Կոչինյան, Անդրբեկոի բնախուշ
երկրաբան պրոֆ. Օ. Վորոբյովան, բիոլո-
գիական գիտությունների դոկտոր Դ. Բաբա-

— 27 —

յանը, քիմիական գիտութիւնների դոկտոր
Ա. Բաբայանը և շատ ուրիշներ:

Սովետական պետութիւնը բարձր է գնահատում կին հայրենասերների անձնվեր աշխատանքը: Երկու հազար 346 կանանց շնորհված է Սովետական Միութեան Հերոսի և Սոցիալիստական Աշխատանքի Հերոսի կոչումներ, 741 կանայք արժանացել են Ստալինյան մրցանակի, մոտավորապես 900 հազար կանայք պարգևատրված են ՍՍՌՄ շքանշաններով ու մեդալներով:

Սովետական կանանց համար ստեղծված են բոլոր պայմաններն ուրախ ու երջանիկ ապրելու համար: Սովետական պետութիւնը ստեղծել է մանկական բազմաթիվ օջախներ՝ մանկական կրթնականեր, սանատորիաներ, մանկապարտեզներ և մանկահրապարակներ: Միայն Հայկական ՍՍՌ-ում 1953 թվականի բյուջեով առողջապահությանը հատկացվեց 177 միլիոն 663 հազար ռուբլի: Ամեն տարի վիթխարի գումարներ է ծախսվում մանկական սանատորիաների, մանկապարտեզների, մանկամսուրների պահպանման և ընդարձակման համար:

Սովետական երկրում մեծ հարգանք է վայելում մայրը: «Հերոսուհի մայր» բարձր կոչում է շնորհվել 41 հազար բազմազավակ

— 28 —

մայրերի, 4 միլիոն կանայք պարգևատրված են «Մայրական փառք» շքանշանով և «Մայրութեան մեդալով»:

Միայն մեր ռեսպուբլիկայում 826 մայրեր պարգևատրված են «Հերոսուհի մայր» շքանշանով, իսկ 71.796 կանայք՝ «Մայրական փառք» շքանշանով և «Մայրութեան մեդալով»:

Սովետական պետութիւնը մշտական հոգատարութիւն է ցուցաբերում բազմազավակ և միայնակ մայրերի նկատմամբ, նրանց ցույց տալով նյութական օգնութիւն: 1953 թվականին այդ նպատակներով ծախսվել է ավելի քան վեց և կես միլիարդ ռուբլի: 1944 թվականի հոկտեմբերի 8-ի օրենքի հիման վրա մեր ռեսպուբլիկայում բազմազավակ և միայնակ մայրերին վճարվել է 372 միլիոն 537 հազար ռուբլի նպաստ:

Երեանի կոմսերվի գործարանի առաջավոր բանվորուհի էրիկ Շահինյանը ո՛չ միայն ստախանովական է, այլև 10 երեխաների մայր: Երեան քաղաքի բնակչուհի բազմազավակ մայր Սիրանուշ Վարդսյանը 13 երեխաների համար պետութիւնից ստացել է 60 հազար ռուբլի նպաստ: Կրասնոսելսկի բնակչուհի Անիկ Զահինյանը ստացել է 46 հազար ռուբլի, Ստեփանավանի շրջանից՝ Վերա

— 29 —

կիրակոսյանն ստացել է 35.500 ռուբլի և
այլն:

Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ ռե-
լյուցիան հասարակական-քաղաքական գոր-
ծունեության լայն ասպարեզ բացեց մեր երկ-
րի նախկինում ճնշված, ճորտ ու ստրուկ
վիճակում գտնվող կանանց համար: Երեկվա
մոռացված, հետամնաց, անգրագետ հայ կի-
նը այսօր ակտիվորեն մասնակցում է երկրի
կառավարմանը: Ռեսպուբլիկայում կան 2
կին մինիստրներ, մինիստրների 4 տեղա-
կալներ, կոլտնտեսության 8 նախագահներ,
157 ֆերմայի վարիչներ: Առողջապահության
և ֆիզկուլտուրայի բնագավառում աշխա-
տողների 78,4 տոկոսը կանայք են: Ռես-
պուբլիկայում Սոցիալիստական Աշխատան-
քի Հերոսի կոչման արժանացածների թվի
կեսից ավելին նույնպես կանայք են: Հոկ-
տեմբերյանի շրջանի Բամբակաշատ գյուղի
Օրջոնիկիձեի անվան կոլտնտեսությունում
կան Սոցիալիստական Աշխատանքի 7 հե-
րոսներ, որոնցից 5-ը կանայք են:

Վ. Ի. Լենինը ազատության կոչ էր անում
ո՛չ միայն Սովետական Միության կանանց,
այլև նրանց քույրերին ամբողջ աշխարհում:
Աշխարհում առաջին սոցիալիստական պե-
տության կանանց հերոսական օրինակը ո՛

— 30 —

գեշնշման աղբյուր հանդիսացավ Արևելյան և
Հարավ-Արևելյան Եվրոպայի ժողովրդական
դեմոկրատիայի երկրների աշխատավոր կա-
նանց համար: Բուլղարիայի, Ռումինիայի,
Հունգարիայի, Չեխոսլովակիայի, Լեհաստա-
նի, Ալբանիայի պատմության մեջ առաջին
անգամ կանայք դարձան հասարակության ի-
րավահավասար անդամներ, նոր կյանքի ակ-
տիվ կառուցողներ: Մեծ փոփոխությունե-
ր կատարվեցին կանանց դրության մեջ Զի-
նաստանում: Տղամարդկանց հետ համահա-
վասար՝ նրանք սկսեցին կառավարել իրենց
Հայրենիքը: Կենտրոնական ժողովրդական
կառավարության օրգաններում ղեկավար
պոստեր են գրավում 60 կանայք: Չինական
ժողովրդական ռեսպուբլիկայի արդյունաբե-
րության մեջ կանանց թիվը վերջին երկու
տարում աճեց, հասնելով 74 տոկոսի: Բուլ-
ղարիայում կանայք կազմում են արդյունա-
բերության բոլոր աշխատողների 49 տոկո-
սը:

Կապիտալիստական աշխարհում կանայք
առաջվա նման իրավագուրդ են ու ճնշված:
Կանանց ամեն կերպ հեռու են պահում հա-
սարակական ու պետական կյանքից: Բան-
վորուհիները զրկված են ընտրական իրա-
վունքից: ԱՄՆ-ում, Անգլիայում, Ֆրանսիա-

— 31 —

յում տղամարդկանց համահավասար կատարած աշխատանքի համար կանայք 30—40 տոկոսով ցածր աշխատավարձ են ստանում: Կանանց դրությունն է՛լ ավելի ծանր է գաղութային և կախյալ երկրներում, Մարոկկոյում, Մալայայում, Բիրմայում, Իրանում, Թյուրքիայում, Եգիպտոսում և մյուս երկրներում, որտեղ կանայք ենթարկվում են դաժան շահագործման: 30 կապիտալիստական երկրներում կանայք զրկված են ընտրական ձայնից:

Ընդլայնվում է սովետական կանանց բարեկամությունը ամբողջ աշխարհի աշխատավոր կանանց հետ: Կանանց միջազգային շարժման ակառնավոր պարագլուխներից մեկը՝ Դոկտրես Իբարուրին ասել է. «Սովետական կանայք ամբողջ աշխարհի կանանց հպարտությունն են և օրինակ՝ նրանց համար»:

Ամբողջ աշխարհի աշխատավոր կանայք ավելի ու ավելի են համախմբվում իրենց միջազգային կազմակերպության շուրջը: Կանանց Միջազգային Դեմոկրատական Ֆեդերացիայի մեջ միավորված են 140 միլիոնից ավելի կանայք, որոնք ակտիվ կերպով հանդես են գալիս ընդդեմ պատերազմի, պայքար

— 32 —

րում են խաղաղության և դեմոկրատիայի համար: Միլիոնավոր կանայք մինչև այժմ սգում են իրենց ամուսինների ու որդիներին, հայրերի ու եղբայրների համար, որոնք զոհ գնացին Ամերիկայի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի և Գերմանիայի իմպերիալիստների կողմից ժողովուրդների վզին փաթաթված համաշխարհային երկու հանցավոր պատերազմում: Ուստի նրանք նշոյվում են նոր պատերազմի հրձիգներին:

Սովետական կանայք, սովետական ամբողջ ժողովրդի հետ միասին, ընթանում են ամբողջ աշխարհի խաղաղության և դեմոկրատիայի համար մղվող պայքարի ավանգարդում: Սովետական կանանց խաղաղության կամքն իր մարմնավորումն է գրտնում կոմունիստական շինարարության բոլոր ճակատամասերում կատարվող խաղաղ ստեղծագործական աշխատանքի մեջ:

Մեծ Կոմունիստական պարտիայի նկատմամբ խորին երախտագիտության ղգացմունքներով լի՝ սովետական կանայք այսուհետև ևս անձնվիրաբար կպայքարեն մեր Հայրենիքի հզորության ամրապնդման համար, պարտիայի և կառավարության բոլոր որոշումների կատարման համար, ամբողջ

— 33 —

աշխարհում խաղաղության և դեմոկրատիա-
յի հաղթանակի համար:

Աշխարհի բոլոր ծայրերից հնչում է մայ-
րերի ձայնը ընդդեմ նոր պատերազմի հըր-
ծիղների: Աշխարհի կանայք հայտարարում
են՝

«Մեզ հարկավոր են ստադիոններ ու դըպ-
րոցներ, և ոչ թե զորանոցներ»:

«Մեզ հարկավոր են տներ, և ոչ թե համա-
կենտրոնացման ճամբարներ»:

«Բավ է ինչքան զուրկ ու աղքատ մնա-
ցինք: Թույլ չենք տա, որ զոհվեն մեր երե-
խաները: Մենք ուզում ենք նրանց ժպիտը
տեսնել, ոչ թե արտասուքը»:

«Հանուն խաղաղության, հանուն ժողո-
վուրդների բարգավաճման՝ ամբողջ աշխար-
հում»:

ԱԳԻՏԱՑԻՈՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՓՈՐՁԻՑ

ԱԳԻՏՊՈՒՆԿՏՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՕՐԵՐԻՆ

Վ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ընտրական տեղամասերում բացված շատ
ազիտպունկտեր պարտիական կազմակեր-
պությունների ղեկավարությամբ քաղաքա-
կան-մասսայական ամենօրյա աշխատանք
են կատարում բնակչության մեջ և օկրուգա-
յին ու տեղամասային ընտրական հանձնա-
ժողովներին օգնություն ցույց տալիս ՍՍՌՄ
Գերագույն Սովետի ընտրությունները լավա-
զույն կերպով նախապատրաստելու և քա-
ղաքական բարձր մակարդակով անցկացնե-
լու համար:

Այդպիսի ազիտպունկտերից է Կիրովա-
կանի շրջանի Ժդանով գյուղում կազմա-
կերպված № 42 ընտրական տեղամասի ա-
զիտպունկտը, որտեղ ազիտատորները ամե-
նօրյա ազիտացիա են մղում դեպուտատու-
թյան թեկնածուների օգտին, բոլոր ընտրող-
ներին պարզաբանում են նրանց աշխատան-

քային գործունեությունը և այն արժանիքները, որոնց համար նրանք վայելում են այդպիսի մեծ վստահություն:

Ագիտպունկտը զարգարված է պլակատներով, լոգունգներով, նկարներով և ունի անհրաժեշտ կահավորում: Աչքի ընկնող տեղերում ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի ընտրությունների Կանոնադրությունից, ՍՍՌՄ Կոնստիտուցիայից և ընտրողներին ուղղված ՍՄԿՊ Կենտրոնական Կոմիտեի Դիմումից փակցված են գեղարվեստորեն ձևավորված քաղվածքներ, որոնք գրավում են բոլորի ուշադրությունը: Այստեղ կան նաև ամենօրյա թարմ թերթեր, ամսագրեր և ընտրություններին վերաբերող գրականություն, որից օգտվում են շատ ու շատ ընտրողներ:

Ագիտպունկտի աշխատանքը ղեկավարում է գյուղի դպրոցի ուսումնական մասի վարիչ ընկ. Երանուհի Հովհաննիսյանը: Ունենալով պրոպագանդիստական և ագիտացիոն աշխատանքի կազմակերպման անհրաժեշտ փորձ, նա քաղաքականապես պատրաստված ակտիվիստների, գյուղական ինտելիգենցիայի միջոցով ագիտպունկտում դասախոսություններ է կազմակերպել ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի ընտրությունների, ՍՍՌՄ Կոնստիտուցիայի, Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի Կենտրոնական

— 36 —

Կոմիտեի Սեպտեմբերյան պլենումի որոշման, միջազգային դրության և այլ ակտուալ թեմաների մասին:

ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի ընտրությունների նախապատրաստման ընթացքում ագիտպունկտը դիֆերենցված աշխատանք է կատարում ընտրողների մեջ: Այսպես, օրինակ, ընտրողների հաշվառման և նրանց ցուցակը կազմելու ժամանակ պարզվեց, որ գյուղում կան 19 երիտասարդներ, որոնք առաջին անգամ են մասնակցում ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի ընտրություններին: Գյուղական Սովետի և պարտիական կազմակերպության օգնությամբ ագիտպունկտում նրանց համար կազմակերպվեց առանձին ժողով, ուր ղեկուցում տրվեց «Սովետական ընտրական սիստեմը» թեմայով: Զեկուցման ընթացքում կոնկրետ փաստերով ցույց տրվեց սովետական ընտրական սիստեմի ամենադեմոկրատական բնույթը և այն մեծ իրավունքները, որ վայելում են մեր մեծ Հայրենիքի բոլոր քաղաքացիները:

ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի ընտրությունների նախապատրաստման ու անցկացման ժամանակաշրջանում ագիտացիոն աշխատանքի ծավալման նպատակով գյուղում կազմակերպված է 23 թաղային խմբակ:

— 37 —

Խմբակներում, կոլտնտեսության դաշտավա-
 րական բրիգադաներում և անասնապահա-
 կան ֆերմաներում աշխատում են 46 ագի-
 տատորներ, որոնցից շատերին ագիտպունկ-
 տը օգնում է ընտրական գրականության մե-
 ր, ամսագրերով, թերթերով և տեղական կյան-
 քին վերաբերող համապատասխան նյութե-
 րով, որոնք ցույց են տալիս Սովետական
 իշխանության տարիներին շրջանի ու գյուղի
 ձեռք բերած հաջողությունները: Բացի այդ,
 ագիտկուլեկտիվի ղեկավարի և ագիտպունկ-
 տի վարիչի նախաձեռնությամբ ագիտպունկ-
 տում պարբերաբար տեղի են ունենում սե-
 մինար պարապմունքներ, որոնց ընթացքում
 ագիտատորներին տրվում է մեթոդական
 լուրջ օգնություն: Արդեն 8 սեմինար պա-
 րապմունք է տեղի ունեցել՝ նվիրված ՍՍՌՄ
 Գերագույն Սովետի ընտրությունների Կանո-
 նադրության, ՍՍՌՄ Կոնստիտուցիայի հի-
 մունքների և ընտրողներին ուղղված ՍՄԿՊ
 Կենտրոնական Կոմիտեի Դիմումի մասսա-
 յականացմանը: Ագիտատորներից Ս. Ղամ-
 բարյանը, է. Մարգարյանը, Մ. Մարկոսյա-
 նը, Ա. Ղարաբեկյանը և մյուսները մասսա-
 յականացնելով ընտրողներին ուղղված ՍՄԿՊ
 Կենտկոմի Դիմումը, գյուղի բոլոր ընտրող-
 ներին նախապատրաստում են մարտի 14-ին

— 38 —

մասնակցելու Գերագույն Սովետի ընտրու-
 թյուններին և միահամուռ կերպով ձայն
 տալու կոմունիստների ու անպարտիական-
 ների բլոկի թեկնածուների օգտին:

Ագիտպունկտը դարձել է գյուղում տարվող
 քաղաքական-մասսայական աշխատանքի
 կենտրոնը, այժմ առանձնահատուկ ուշա-
 դրություն է դարձվում ՍՍՌՄ Գերագույն Սո-
 վետի ընտրությունների Կիրովականի ընտ-
 րական օկրուգում Ազգությունների Սովետի
 դեպուտատության թեկնածու գրանցված
 սովետահայ նշանավոր գրող Ստեփան Զոր-
 յանի և Միության Սովետի դեպուտատու-
 թյան թեկնածու գրանցված ժողովրդական
 նկարիչ, Ստալինյան մրցանակի լավագույն
 Մարտիրոս Սարյանի օգտին ագիտացիա
 մղելու վրա: Դեպուտատության թեկնածու-
 ների կյանքի և նրանց բեղմնավոր գործու-
 նեության մասին ագիտպունկտում կազմա-
 կերպում են հետաքրքիր զրույցներ:

Իր շուրջը ավելի սերտորեն համախմբե-
 լով ագիտատորներին, գյուղական ինտելի-
 գենցիային, ագիտպունկտը գնալով ուժե-
 ղացնում է ընտրողների մեջ կատարվող քա-
 ղաքական-մասսայական աշխատանքը:

ԱԳԻՏԱՑԻՈՆ ԶՐՈՒՅՑ ԴԵՊՈՒՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՔԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Հ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Դեպուտատության թեկնածուների օգտին մղվող ագիտացիոն աշխատանքի ռաւանելէ փորձ ունի Լենինականի Մոլոտովի անվան մանարան ֆաբրիկայի ագիտատոր Ռ. Վալեսյանը: Դեպուտատության թեկնածուներ Աստղիկ Սարգսի Առաքելյանի և Ալեքսանդր Վասիլեիչ Դորբատովի գրանցումից անմիջապէս հետո, նա ընտրողներին մանրամասնորեն ծանոթացրեց նրանց աշխատանքային գործունեությանը, հետաքրքիր և պատկերավոր կերպով պատմեց դեպուտատության թեկնածուների այն բոլոր արժանիքները, որոնց համար նրանք առաջագրվել են ՍՍՌՄ պետական իշխանության բարձրագույն օրգանում ընտրվելու համար:

Սկսելով ագիտացիոն հերթական զրույցը, ագիտատորն ունկնդիրներին ասաց. ընկեր ընտրողներ, Միության Սովետի ընտրութչունների Լենինականի № 686 ընտրական օկրուգում ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի դեպուտատ

— 40 —

տության թեկնածու է գրանցված Աստղիկ Սարգսի Առաքելյանը: Նա մեր սովետական Հայրենիքի արժանավոր դուստրն է, որն իր ազնիւ ու անձնվեր աշխատանքով օրինակ է ծառայում հարյուրավոր բանվորների ու բանվորուհիների համար: Դեպուտատության մեր թեկնածուն աշխատում է մեզ հետ միասին և ոչ մի ջանք չի խնայում երկրին ավելի շատ և ավելի բարձրորակ արտադրանք տալու համար: Չնայած իր երիտասարդ հասակին, նա ունի աշխատանքային հիւսնայի անցյալ: 1942 թվականին, մեր Հայրենիքի համար այդ ծանր օրերին, երբ դեռ նոր էր ավարտել միջնակարգ դպրոցը, նա փոխարինում է ռազմաճակատ մեկնած մարտիկներին, աշխատանքի անցնելով Մանվածքային ֆաբրիկայում, որպէս շարքային բանվոր: Նա որոշում է ոչնչով հետ չմնալ ռազմաճակատում մարտնչող մարտիկներից և անձնվեր աշխատանքով հավասարվել նրանց: Ընդունակ, աշխատասեր 17-ամյա Աստղիկը, որը սիրատուն Հայրենիքի ագիտութչունն ու պատիւը ամենից բարձր էր դասում, շուտով հասավ իր նպատակին: Նա 6 ամսւա փոխառեն 3 ամսում տիրապետեց ջուհակի պրոֆեսիան և մեկ մեքենայի փոխարեն սկսեց աշխատել երկու մեքենայի վրա: Բայց նա չի

— 41 —

բավարարվում դրանում, ավելի խորը և ավելի բազմակողմանիորեն է լուսավորում մանվածքային գործի տեխնիկան ու դառնում իր աշխատանքի խմբական վարպետը:

Նա ամեն տարի, ամեն ամիս և ամեն օր, թե՛ քանակական և թե՛ որակական ցուցանիշներով կատարում ու գերակատարում է արտադրական պլանը: Միայն անցյալ տարի ընկ. Աստղիկ Առաքելյանը տարեկան արտադրական պլանը կատարեց ժամկետից 3 ամիս շուտ և պլանից դուրս երկրին տվեց ավելի քան 86 հազար կիլոգրամ նախամանվածք: Մանվածքային գործի անվանի վարպետը իր աշխատանքի լավագույն փորձը սովորեցնում է տասնյակ երիտասարդ բանվորների ու բանվորուհիների: Վերջիններս իրենց վարպետի օրինակով կատարում և գերակատարում են արտադրական պլանները:

Այնուհետև ազիտատորն ընտրողներին պատմում է այն մասին, որ դեպուտատության թեկնածու Աստղիկ Առաքելյանը ո՛չ միայն առաջավոր բանվորուհի է, այլև ակտիվ հասարակական գործիչ:

Ունկնդիրներից շատերը ելույթ ունենալով, նույնպես նշեցին դեպուտատության թեկնածուի արժանիքները և միաժամանակ խոստացան ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի ընտրու-

թյունները նշանավորել աշխատանքային նոր հաջողություններով: Հաջորդ օրը, հերթական դրույցի ժամանակ գոհացուցիչ պատասխան տալով ունկնդիրների հարցերին, ազիտատորը նախ՝ նրանց հաղորդում է արտադրական այն հաջողությունների մասին, որ ընտրությունների օրերին ձեռք են բերել կենսականի ձեռնարկությունների կորեկտիվները և ապա՝ հանգամանորեն սկսում է պատմել Ազգությունների Սովետի ընտրությունների կենսականի № 308 ընտրական օկրուգում ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի դեպուտատության թեկնածու գրանցված Ալեքսանդր Վասիլևիչ Գորբատովի կենսագրությունը:

— Կյանքի և պայքարի հերոսական ուղի է անցել մեր դեպուտատության թեկնածուն, — ասում է ազիտատորը: — Քաղաքացիական կռիվների տարիներին նա քաջաբար կռվել է երիտասարդ սովետական ռեսպուբլիկայի թշնամիների դեմ և պաշտպանել մեր երկրի ազատությունն ու անկախությունը:

Ազիտատորն ընտրողներին պատմում է որ ընկեր Գորբատովի ռազմական ընդունակությունները է՛լ ավելի ծավալվեցին Հայրենական Մեծ պատերազմի տարիներին: Նրա հրամանատարության տակ գտնվող զորամասերը փառավոր հաղթանակներ են տարել բազմաթիվ ճակատամարտերում:

Այնպես հետև ազիտատորը պատմում է դեպուտատության թեկնածուի ներկա գործունեության մասին, որ նա աշխատում է մեր Հայրենիքի մայրաքաղաք Մոսկվայում, սկսած 1946 թվականից ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի ղեկավար տեղակալի 19-րդ համագումարում ընտրվել է ՍՄԿՊ Կենտկոմի անդամության թեկնածու։ Մեր դեպուտատության թեկնածուն, — շարունակում է ազիտատորը, — իր լավագույն ծառայությունների համար արժանացել է կառավարական բարձր պարգևների։ Նրան շնորհվել է Սովետական Միության Հերոսի կոչում, նա պարգևատրվել է 20 շքանշանով ու մեդալով, այդ թվում՝ 3 Լենինի շքանշանով, 4 Մարտական Կարմիր Դրոշի, 2 Սովետական առաջին աստիճանի, Կոստոլովի առաջին աստիճանի շքանշաններով։

Դեպուտատության թեկնածուների օգտին ծավալված ազիտացիան ավելի բուխնալից ու նպատակասլաց դարձնելու համար խոշոր օգնություն է ցույց տալիս ազիտպոնկտը։ Այստեղ տասնյակ ազիտատորներ ամեն օր ընտրողների համար դեպուտատության թեկնածուների օգտին զրույցներ են կազմակերպում։ Ազիտպոնկտը, թե՛ ազիտատորներին և թե՛ բոլոր ընտրողներին ժա-

— 44 —

մանակին տալիս է դեպուտատության թեկնածուների մասին կենսագրական անհրաժեշտ տեղեկություններ։ Բացի այդ, ազիտպոնկտի ազիտատորները հաճախակի լինում են թաղամասերում և տնային տնտեսուհիներին, բազմապատկազմ մայրերին ու ծերունիներին, որոնք դժվարանում են սիստեմատիկորեն ազիտպոնկտ հաճախել, պատմում են դեպուտատության թեկնածուների կենսագրությունները և պատասխանում նրանց հետաքրքրող հարցերին։

Դեպուտատության թեկնածուների օգտին մղվող ազիտացիոն աշխատանքում աչքի են ընկնում նաև ազիտատորներ Գ. Քերոբյանը, Ռ. Նիկոլյանը, Դ. Մկրտչյանը, Ռ. Սարգսյանը, Գ. Քեշիշյանը, Ռ. Ոսկանյանը և ուրիշներ։

Այժմ ազիտատորները վստահելի անձերի հետ միասին նախապատրաստական լուրջ աշխատանք են կատարում կազմակերպելու ընտրողների հանդիպումը դեպուտատության թեկնածուների հետ։

Ազիտացիոն լավագույն աշխատանքի շնորհիվ ընտրողներն այժմվանից միահամուռ ցանկություն են հայտնում մեկ մարդու պես իրենց ձայնը տալու դեպուտատության թեկնածուներ Աստղիկ Առաքելյանի և Ալեքսանդր Գորբատովի օգտին։

— 45 —

**ԹԵՄԱՆԵՐ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԱԳԻՏԱՏՈՐՆԵՐԻ ԶՐՈՒՅՅՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
ՕՐԻՆԱԿԵԼԻՈՐԵՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՎԵՆՔ
ԳԱՐՆԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻՆ**

1. Գյուղատնտեսության աշխատողների գլխավոր խնդիրն է՝ ապահովել մշակվող բոլոր կուլտուրաների բարձր բերքատվությունը:
2. Համառ աշխատանքով տիրապետել ագրոտեխնիկական գիտելիքները, այն իսպառ դնել հացահատիկի, բանջարեղենի և գյուղատնտեսական մյուս կուլտուրաների բերքատվության բարձրացման կարևորագույն գործին:
3. Արմատավորել կոլտնտեսային արտադրության մեջ գիտության նվաճումները և առաջավոր փորձը:
4. Կոլտնտեսություններում լայնորեն արմատավորենք շարահերկ գյուղատնտեսական կուլտուրաների քառակուսի-բնային ցանքի և տնկման աշխատանքի առաջավոր մեթոդը:
5. Բանջարաբուծության մեջ համարձակորեն օգտագործենք տորֆա-հումուսային թաղարներում ցանք կատարելու պրոգրեսիվ մեթոդը:
6. Հացահատիկի և բանջարա-բոստանային կուլ-

— 46 —

տուրաների ցանքը կատարենք ժամանակին, առողջ, տեսակավոր և բարձր բերքատու սերմերով:

7. Ծավալենք սոցիալիստական մրցություն՝ գարնան գյուղատնտեսական աշխատանքները կազմ ու պատրաստ սկսելու համար:

**ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԱԳԱ ՎԵՐՆԷՐԻ
ԴՈՐԾՈՒՄ ԳԼԽԱՎՈՐ ԵՎ ՎՃՌԱԿԱՆ ԴԵՐԸ
ՊԱՏԿԱՆՈՒՄ Է ՄԵՔԵՆԱՏՐԱԿՏՈՐԱՅԻՆ
ԿԱՅԱՆՆԵՐԻՆ**

1. Լայնորեն տարածենք ՄՏԿ-ների մեխանիզատորների աշխատանքի առաջավոր փորձը:
2. Ինչպես է նախապատրաստվել մեր մեքենատրակտորային կայանը գարնան գյուղատնտեսական աշխատանքներին:
3. 1954 թվականի բարձր բերքի ապահովման կարևորագույն պայմաններից մեկը տրակտորների և մյուս գյուղագործիքների անխափան աշխատանքն է:
4. Գարնան դաշտային աշխատանքներին գերազանց նախապատրաստվելը յուրաքանչյուր մեխանիզատորի առաջնահերթ խնդիրն է:
5. Ինչպես է նախապատրաստվում մեր տրակտորային բրիգադան գարնանացանը կազմ ու պատրաստ դիմավորելու համար:
6. Պայքարենք գյուղատնտեսական տեխնիկան առավել արդյունավետ օգտագործելու համար:
7. Լայնորեն ծավալել գյուղատնտեսական աշխատատար պրոցեսների մեքենայացումը:

— 47 —

8. Տրակտորային աշխատանքները կատարենք սեղմ ժամկետներում և բարձրորակ:

9. Ծավալներ սոցիալիստական մրցությունը գարնանացանը գերազանց նախապատրաստությամբ դիմավորելու, տրակտորները և մյուս գյուղգործիքներն արտադրողաբար օգտագործելու, ագրոտեխնիկան խստորեն պահպանելու, 1954 թվականը բարձր բերքի տարի դարձնելու համար:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Գ. Մ. ՄԱՆԵՆԿՈՎ— Հաշվետու զեկուցում պարտիայի 19-րդ համագումարին ՀամԿ(բ)Պ Կենտրոնական Կոմիտեի աշխատանքի մասին, էջ 56—72, Հայպետհրատ, 1952 թ.:

Գ. Մ. ՄԱՆԵՆԿՈՎ— Ճառ ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի հինգերորդ սեսիայում, էջ 5—28, Հայպետհրատ, 1953 թ.:

Ն. Ս. ԽՐՈՒՇՉԵՎ— ՍՍՌՄ գյուղատնտեսության հետագա զարգացման միջոցառումների մասին, զեկուցում ՍՄԿՊ Կենտկոմի պլենումում, 1953 թ. սեպտեմբերի 3-ին, էջ 65—79, Հայպետհրատ, 1953 թ.:

ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի և ՍՄԿՊ Կենտրոնական Կոմիտեի որոշումը՝ «Մեքենա-տրակտորային կայանների աշխատանքի հետագա բարելավման միջոցառումների մասին», առանձին բրոշյուր, Հայպետհրատ, 1953 թ.:

ՍՄԿՊ Կենտկոմի պլենումի որոշումը «ՍՍՌՄ գյուղատնտեսության հետագա զարգացման միջոցառում-

— 48 —

ների մասին». 7 սեպտեմբերի, 1953 թ., առանձին բրոշյուր, Հայպետհրատ, 1953 թ.:

ՍՄԿՊ Կենտկոմի և ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի կողմից հրավիրված՝ ՄՏԿ-ների աշխատողների Համամիութենական խորհրդակցության մասնակիցների ԳԻՄՈՒՄԸ Սովետական Միության մեքենա-տրակտորային կայանների բոլոր բանվորներին, մասնագետներին և ծառայողներին, «Ս. Հ.» № 25, 30 հունվարի 1954 թ.:

Ինֆորմացիոն նյութեր ՍՄԿՊ Կենտկոմի և ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի կողմից հրավիրված մեքենա-տրակտորային կայանների աշխատողների Համամիութենական խորհրդակցության վերաբերյալ, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1954 թվականի 21, 23, 24 համարներում:

Լուրջ ուշադրություն մեխանիզատորական կադրերի զատաբաշխմանը, առաջնորդող հոգված տպագրված «Ս. Հ.»-ի հունվարի 29-ի համարում:

Ինֆորմացիոն նյութեր ՍՄԿՊ Կենտկոմի և ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի կողմից հրավիրված սովխոզների աշխատողների Համամիութենական խորհրդակցության վերաբերյալ, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1954 թվականի 29, 31, 32 համարներում:

ՍՄԿՊ Կենտկոմի և ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի կողմից հրավիրված սովխոզների աշխատողների Համամիութենական խորհրդակցության մասնակիցների ԳԻՄՈՒՄԸ սովխոզների բոլոր բանվորներին, բանվորուհիներին, մասնագետներին և ծառայողներին, տպա-

— 49 —

գրված «Ս. Հ.»-ի 1954 թվականի փետրվարի 9-ի համարում:

Ավելի մոտ կանգնել կոլտնտեսային-սովխոզային արտադրության վնասի տեղամասերին, «Պրավդա»-ի առաջնորդողը, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1954 թվականի փետրվարի 5-ի համարում:

Սովետական Միության Կոմունիստական պարտիայի Կենտրոնական Կոմիտեի ԴԻՄՈՒՄԸ բոլոր ընտրողներին, բանվորներին և բանվորուհիներին, գյուղացիներին և գեղջկուհիներին, սովետական ինտելիգենցիային, Սովետական Բանակի և Ռազմա-Մովային Նավատորմի ռազմիկներին, տպագրված «Ս. Հ.»-ի 1954 թվականի փետրվարի 11-ի համարում:

Խմբագիր՝ Գ.Ր. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Отдел Пропаганды и агитации ЦК КП
Армении

№ 5

1954 г.

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

ՎՋ 09341

Պատվեր 239

Տիրած 8250

Հայսովխոզրաֆհրատի № 2 տպարան, Երևան
Կնուկյանցի № 8, 1954 թ., գինը 50 կոպ.: